

Sex älvar på fem dagar. Tur med Totte och Thure 29/3 t o m 2/4 2009

Bilder och färdspår på kartbakgrund finns på
<http://picasaweb.google.se/thurebjorck/Webskidtur#>

1969 gjorde min far Ulf en ensamtur på skidor dragandes en pulka mellan Grövelsjön och Vålådalen. Kanske därför som jag kom på idén att gå med vår samojed Totte från vår stuga i Grövelsjön upp till Jämtlandsfjällen. Kul att knyta ihop ett antal platser i fjällen jag vistats i under olika skeden av livet.

Grövelsjöstugan beställdes av min farfar Peder Björck och var klar 1942. Numera är det 10 familjekonstellationer som är intressenter i stugan men ägandet och ekonomin handhas av min far samt farbror Göran Björck. Jag har besökt Grövelsjön ett femtiotal gånger sedan jag föddes 1956 men har aldrig tidigare gått en A till B tur igenom södra fjälltrakterna. Kommunikationerna är bra från Stockholm till Grövelsjön respektive tillbaka från Jämtland med tåg från järnvägsstationen Enafors men när man tar med hund så kan man inte åka liggvagn eller sovvagn utan det blir enklast med dagförbindelser.

Utresan gick via buss till T-banan och T-bana till Centralen och därifrån SJ-tåg till Borlänge. Så vidare med Tågkompaniet till Mora och därifrån buss till Grövelsjön. Från dörr till dörr Bagarmossen till stugan i Grövelsjön som ligger ca 600 meter sydost om STF:s fjällstation tog det knappt 9 timmar.

När vi kommit fram så blev det en av alla pastamiddagar som veckan bjöd på. Stugan stod i "vänteläge" dvs värmen var på så det var bara att slå på huvudvattenkranen och koppla in varmvattenuppvärmningen. Första gången på alla år som jag övernattade ensam i stugan.

På söndagmorgonen såg i jag en Orrtupp i en talltopp invid stugan. Havregrynsgröt och te till frukost. Till varm dryck under dagen gjorde jag i ordning två literplastflaskor med blåbärssoppa och buljong som stoppades i dunjacka i ryggsäcken. En bit torkat renkött hade jag köpt på fjällstationen. Startklar vikt på ryggsäcken var ca 20 kg enligt ryggsäcksvågen utanför turiststationen inklusive de två litrarna dryck. Där ingick också ca 2,5 kg hundmatstorrfooder packade på dagsransoner, en veckoranson havregryn salt och lite godsaker som hembakade "powerbars" dvs Runekakor och en annan sort vars recept jag hittat på Fjällklubbens hemsida, samt pasta, renstek, smör, västerbottenost och getost och en förpackning lingonsylt till gröten. Resesidenlakan, täckbyxor, lite rena underkläder och strumpor, i stället för handduk en mirakeltrasa 25x25 cm stor, spade och vindsäck, sittunderlägg, necessär där det viktigaste var tandborste, schampo, tassalva, skavsårshäfta och solskyddsmedel, 3 1/100 000 dels kartblad, GPS-inklusive elektroniska topografkartor, extrabatterier, kikare, kamera, papper och penna, solglasögon med sidoskydd, plånbok med lite kontanter, STF-medlemskort Visakort och legitimation. Stängde huvudvattenkranen och stängde av uppvärmningen av varmvattnet samt justerade ned huvudtermostaten. Totte lyckades typiskt nog smita medans jag satt på toaletten, han var borta ca 30 minuter men dök upp när jag var nere och handlade på turiststationen samt kollade in de senaste väderprognoserna.

På med ryggsäcken och skidorna och upp genom björkskogen mot leden över kalfjället. Då fick jag vända. Hade glömt fryst renstek och det torkade renköttet på verandan där jag för varat det då jag aldrig satte på kylskåpet. Någon extra kilometer och knappt 100 förlorade höjdmetrar. Temperaturen på morgonen var -12 grader samt svag sydvästlig vind. Ett par ripor flög upp när vi närmade oss trädgränsen. Uppe vid ravinen längs med leden mot Jakobshöjden passade jag på att ringa till familjen hemma i Bagarmossen. Vi hade gjort upp

att jag skulle ha mobilen avstängd men SMSa dagens planerade färdmål och beräknad sluttid. Enligt Telias täckningskartor så skulle det vara radioskugga större delen av första dagens färdväg men täckningen skulle vara någorlunda OK från och med dag 3. När jag SMSat kom min hustru Evas svars-SMS med uppgift att hon skulle ringa fjällräddningen en timme efter min beräknade ankomsttid.

Distansen över kalfjället dvs Långfjället är knappt 10 km mellan Grövelsjön och Hävlingen i Storåns dalgång + ytterligare någon km i skogen i vardera änden. Det var väldigt mycket hundbajs i skoterspårerna och det visade sig att en stor slädhundtävling "Amundsen Race" pågick. Under dagen mötte jag 4 stycken eftersläntrande hundspann. Tävlingen hade start i Östersund och målgång i Röros med dagens etappmål i Grövelsjön, senare fick jag reda på att distansen var 430 km. Bästa hundspann med nio hundar avverkade sträckan på 31 timmar och 43 minuters gångtid samt 10 timmar och 18 minuters paustid. 48 spann startade varav 34 kom i mål. Alla hundlukterna fick Totte att ständigt springa med nosen i backen och vika av från sida till sida så han drog inte många meter underlättande för mig första dagen. I Storåns dalgång finns en räckla sjöar och håar mellan moränryggar. Storån är den största tillflödesån till Österdalälven. Det finns stugor vid Hävlingen som mest hyrs av sportfiskare. På fjället mötte jag två skidåkare som startat i Ljungdalen på lördagen veckan innan. De var nu på väg till Grövelsjön för hemfärd därifrån. De var de enda skidåkare jag mötte den dagen. Däremot var det en rätt intensiv skotertrafik på leden mellan Grövelsjön och Rogenstugan som var mitt färdmål för dagen. Jag hoppade över Storrödtjärnstugan dels för att vinna tid och distans, dels för att jag besökt den stugan tidigare. Blev lite segare sista milen av de 33 km jag åkte första dagen. Passerar över vattendelaren mellan Dalälven och Klarälven mellan Storvandsjön och Läsjön söder om Rogen. 20 kilo är lite i mesta laget dels för min lättviktsryggsäck "Bergans Helium" på 55 liter dels för bekväm skidåkning. Framme vid Rogenstugan möttes jag av stugvärderna Werner Wiesner från Tyskland som jag lärde känna lite grann och uppskatta. Werner har tidigare varit marknadschef för Hewlett Packard i Europa. Han har lärt sig svenska under sina fjällturerna. Han har bott i alla STF-fjällstugor utom 5 stycken. Numera är han pensionär och brukar vara stugvärd varje år. Hans fru skulle komma upp ett par veckor senare och hjälpa till att stänga stugan för säsongen men nu var hon upptagen av att passa ett av barnbarnen tre dagar i veckan.

Första halvtimmen gästades stugan även av en lite påstruken värmlänning som kommit på skoter från Tännäs. Jag satte genast igång att utfodra Totte och mig själv medans Werner eldade bastun varm. Jag lyckades faktiskt pricka in dusch och eller bastubad varje kväll under turens 5 dagar. Intressant att höra Werners jämförelser mellan Tyskland och Sverige, alpvandring och vandring i svenska fjällen mm.

Werner berättade också att 4 hundspann med norska skolbarn nyligen besökt stugan och att ett herrelöst hundspann plötsligt kom inspringande bland de andra förankrade hundspannen framför stugan. Förklaringen kom när de hittade en man ute på Rogens is någon kilometer bort som ledade efter sina hundar. Det var samme värmlänning vi gästades av tidigare på kvällen.

På måndagsmorgonen hälsade Werner att fjällväderprognosen innehöll en varning för vindar upp till 14-15 m/s från sydväst under dagen. Skulle jag våga mig upp på kalfjället mot Tännäsdalen eller borde jag ta skoterleden mot Tännäs i stället? Werner rekommenderade att ta ett skidspår över tjärnarna strax norr om Rogen i västlig riktning mot Skedbrostugan för att slippa vinden ute på Rogens is. Tidigare år har den leden varit utmärkt av käppar men inte i år men Werner var övertygad om att leden varit spårad under helgens fina väder. Däremot tyckte han att jag skulle undvika skotertrafiken på skoterleden. Jag tog till att börja med skoter och skidleden norrut mot Kärringsjön och vek så av mot väster när jag upptäckte ett färskt

skoterspår mot väster som borde vara i rätt riktning (se GPS-färdspåren). Efter någon timmes skidåkning delvis faktiskt med draghjälp från Totte som här inte hade en massa irriterande hundlukter att ta hand om mötte jag en ensam skidåkare som visade sig vara en barnläkare från Falun. Han hade övernattat i Skedbrostugan och var nu på väg i riktning mot Storrödtjärnstugan. Totte blir alltid, som den sociala hund han är som alltid vill hälsa, medelpunkten när man träffar andra turskidåkare och det blir en bra start på ett samtal. Det var vackert längs skoterspåret med gamla tallar, torrakor några försedda med den vackert gula men giftiga varglaven och överallt den typiska Rogenmoränen om än nu rejält översnöad så man inte led av den storblockiga terrängen. Lite rävspår och översnöade gropar som jag tolkade som rester av älgars framfart. Lite korpar och kråkor och enstaka småfåglar men annars sparsamt med fågelliv. Passerade en gammal fiskestuga med gistgård nere vid stranden av den lite större sjön Öster-Rödsjön. Ute på den sjöns västra sida så upphörde skoterspåret och det gamla skidspåret var igendrevat. Men det var nu bara några kilometer kvar till Skedbrostugan där jag passade på att ta en lunchrast i solen vid södra gaveln. Träffade stugvärden Margitha med maken Ingvar. Det visade sig att de är från Vessigbro och att Margitha tidigare varit kollega med våra närmaste grannar på landet samt att Ingvars pappa svarat för bygget av min svärfars lillstuga på 40-talet. Tala om att världen är liten. Ingvar och Margitha kunde också ge lite upplysningar om värmlänningen jag träffat under gårdagen.

Ingvar hade provat fiskelyckan på Skedbrosjön och fått en liten och en mera matnyttig röding. Enligt Margitha brukar Ingvar fiska sedan hon hotat med fiskbullelunch. När jag åker vidare mot norr längs leden så ökar vinden och det blir ett rejält snödrev i den glesa skogen i moränlandskapet. Några myskoxar får jag inte se men det flyger upp flera flockar av ripor vilket får Totte att öka farten. Totte har en dragsele på sig och jag har honom kopplad via midjebältet på ryggsäcken. Skidspåret är hela tiden igendrevat. Här är det skoterförbud och bara tillsyningsmännen och enstaka samer kör skoter längs leden. Jag funderar på om jag skall vända tillbaka mot Skedbrostugan men de skulle bli jobbigt i motvinden och jag bestämmer mig för att fortsätta till vindskyddet strax före kalvfjällspassagen om 8 km över Rödfjället söder om Tänndalen. Vindskyddet vid Broktjärn har formen av en kon och liknar rätt mycket ”Plupps” bostad. Den lilla ingångsdörren är lite knepig att komma igenom med ryggsäcken på ryggen. Vi tar en rejäl matrast och det mojar lite. I och med att det är i det närmaste rak medvind över fjället så bestämmer jag mig för att fortsätta. Vinden och snödrevet ökar lite som väntat när det bär nedför mot Tänndalen och Ljusnans vattensystem men nu ser jag björkskogen och vi är ganska snart nere i lä. Det återstår emellertid någon halvmil innan vi är framme vid vandrarhemmet/familjehotellet Skarvruet i östra delen av Tänndalen. Jag kör både på längdspår, betalskoterleder och på snötäckta vägar innan jag tar sista branten upp mot Skarvruet där jag är framme ca klockan 19:30 efter turens längsta dagsetapp om 41 kilometer. Middagen har redan avslutats i matsalen men det finns kvar av huvudrätten lasagne och gissa om det är skönt att kunna sätta sig vid dukat bord sedan jag utfodrat och installerat Totte i den lilla lägenhet jag anvisats. En liten Jack Russelterrier som tillhör hotellägarfamiljen och en av ägarna gör mig sällskap vid bordet. Skarvruet ligger bra placerat för turåkning hyfsat nära kalvfjället och med en kalasutsikt över Tänndalen nedanför och Rödfjället med flera söderut. Jag får en extra påse med hundtorrfoder då jag är osäker om det jag redan har i ryggsäcken skall räcka hela turen. Väderleksprognosen för tisdagen talar om fortsatt hård vind men nu från väst eller nordväst som passar min färdriktning betydligt sämre.

Tisdagmorgonen blir dock jättefin med helklart väder och inte speciellt mycket vind nere i slutningen kring Skarvruet. Glömmer återigen renstek och torkat renkött när jag ger mig av vilket ger mig påspädningen med 3,5 km extra skidåkning på morgonen men det visar sig bli dagen bästa skidåkning (bland annat ytterligare en orrhane i en trädtopp) för när vi kommer

upp på kalfjället någon timme senare så ökar vinden successivt och det mulnar igen. Trots det bistra vädret är det gott om turåkare uppe på fjället de flesta med lätt packning och löparskidor. På hotellet var det mest pensionärer men här på fjället finns skidåkare i de flesta åldrar från ca 8 år och uppåt. Skidturismen i området är betydligt större än den är i Grövelsjöfjällen och det finns mycket service t ex åtskilliga våffelstugor på kalfjället eller i trädgränsen och goda möjligheter att göra omväxlande dagsturer antingen nere i skogen eller på ledsystemet på fjället. Man kan också göra bra turer genom att delvis utnyttja skidbussarna för ut eller hemresa från/till boendet. Ett för mig udda och inte så attraktivt inslag, är det stora turistskoteruthyrningsverksamheten men man har separerat skoter och skidleder väl.

Härjedalen är inte för inte Sveriges högst belägna landskap och det är rejält mycket snö överallt, både på kalfjället och nere i skogen. Tar en lunchrast inne i vindskyddet Svalåttjärn. En familj med tre generationer gör mig och Totte sällskap. Väl ute på fjället igen ökar den sneda motvinden och det är stundtals ett intensivt kornsnöande vilket ger lösa snödrivor och underfrysning på bakre glidyterna på mina Fischer E89 fjällskidor. Anländer till en stängd våffelstuga i björkskogen ett par kilometer väster om Ramundbergets liftsystem vid halv fyrtiden på eftermiddagen och bestämmer mig för att ge upp fortsatt färd norrut och viker i stället av mot öster och Ramundberget. Tar fram vindsäcken för en kort blåbärssopperast innan sista kilometrarna mot toppstationen vid liftarna i Ramundberget. När vi kommer fram till nedfarterna har lifterna slutat gå men enstaka slalomåkare tar sig ned från den kåtaliknande topprestaurangen. Går faktiskt riktigt hyggligt med telemarksvängar med Totte i kopplet som jag nu håller i handen för att undvika olyckor. Tar mig ned till hotellet Fjällgården vid foten av slalombackarna och band fast Totte i ett skidställ. Distansen för dagen 27;8 km. I receptionen lyckades man inte hitta något ledigt logi med husdjur tillåtna i sin dator. Men efter några telefonsamtal kunde receptionisten boka ett rum på Walles fjällhotell i Bruksvallarna. Däremot fanns det ingen tillgänglig taxi. Då erbjöd receptionisten Malin själv ägare till en golden retriever att skjutsa oss, hon skulle ända till ICA i Bruksvallarna, liten guldstjärna till Ramundberget för det.

Tvättade lite underkläder gav Totte mat och duschade på rummet. Inte tillfälle att simma i bassängen då jag inte hade med några badbyxor men möjligen hade jag kunnat använda mina vindkalsonger?

Bytte till ren skjorta inför middagen med förrätt, huvudrätt, ostbricka och efterrätt. De flesta gästerna på hotellet var här för turåkningen där Walles har ett utmärkt läge strax intill kalfjället och en uppsjö av leder, samt förstås även skidspåren nere i skogen. 2 km nedanför backen ligger ett längdskidcenter. 96% av gästerna var i pensionsåldern. Undrar om jag och Eva åker till något liknande ställe bland idel pensionärer om 20 år? En av männen vid mitt bord är 67 år gammal och tränar närmast vetenskapligt med minst 30 minuter dagligen i ett omväxlande schema med löpning, styrketräning, skid och skridskoåkning långa intervaller etc. Han vill "klara av att gå med rullator i grus" när det blir så dags.

Onsdag morgon och hotellfrukost vilket var trevligt som omväxling. Tog hela 15 minuter att checka ut och betala på datastrul i receptionen. Men jag han leta mig ned för backarna till ICA där busshållplatsen för skidbussen är belägen. Inte så bra skyltat ned mot Bruksvallarnas skidcenter som jag förväntat mig. Bussen avgick 9:20 och kostade 30 kr för enkel resa. Bara turskidåkare följde med. Följde fint preparerade skidspår över Ljusnan och en bit uppströms på östra sidan. Sedan tog kryssleden av brant uppför sluttningen och här var de gamla skidspåren översnöade. Fanns översnöade hundspår också och Totte hjälpte till lite uppför även om han vek kors och tvärs med nosen nedstoppad i snön. Vätskepaus i trädgränsen och därefter en lång slakmota mot vindskyddet Svalettjärn där jag träffade 8 gymnasieelever från Härnösand. De var ute på en femdagars fjälltur och hade tältat men i den hårda vinden tvingats ta skydd allihopa inne i vindskyddet på natten. Nu vid 12:30 tiden hade

de kommit så långt att de borstade tänderna. Jag och Totte rastade utomhus i lä av vindskyddet. Ett störningsmoment var den skoterförare som behagade rasta med tvåtaksmotorn igång strax i lovart om vindskyddet. Inte så roligt med såna avgaser när man rastar på. Han fick en tillsägelse och vände mot Ramundberget på skoterleden som går västligare än den skidled jag följt. Ibland får man sina fördomar om vilka som respekterar andra fjällfarare bekräftade. Därefter ökade vinden och jag började bli kall. Packade raskt ihop och åkte mig varm på leden i nordostlig riktning mot Fältjägarstugan. Ömsom uppåt och ömsom nedåt och ganska lättåkt i skoterspår. Totte upptäckte stugvärden Gunillas svarta 2-åriga lapphundstik på långt håll när vi närmade oss Fältjägarstugan. Han drog hårt uppför och bogserade mig. T o m så hoppade han framåt på bakbenen vid små backkrön för att kunna se framåt fortfarande släpande mig. Han är stark och dragvillig när han vill. Vi gick in och rastade i hundrummet. Jag skrev in mig i gästboken och här hade Erik Greyertz och Gunnar Palm varit de senaste gästerna 1 vecka tidigare. Tiken var rätt skällig och nafsigt men Totte lär sig inte bekomma. Vi hälsade också på Gunillas äldre tik 14 år gammal som hon senare släppte från sin stugvårdsstuga. Vid 15-tiden så åkte vi vidare på leden i riktning mot Helags. Eftermiddagen blev mycket behaglig med delvis helt vindstilla väder. Molnen försvann helt från Predikstolen och Helags. Passade på att ringa till Eva när vi rastade på en barfläck i Neas/Nidälvens dalgång söder om Helags och Predikstolen. Leden går en del upp och ned och en liten bit åkte vi i Ljungans dalgång. Anlände till Helags vid 17:30-tiden beställde middag. För lite tid att hinna gå upp på toppen. En yngre man hade gått upp under eftermiddagen i det fina vädret. Nu väntade tyvärr regn och hård västlig vind under de närmaste dagarna enligt väderleksprognosen. Det övernattade ca ett tjugotal skidåkare på Helags och vi var 8 stycken som åt restaurangmiddagen vid ett bord i matsalen. Kul att utbyta erfarenheter. Köksföreståndaren kom ut och snackade bland annat med påpekandet att medhavt vin inte fick förtäras i serveringen p g a avsaknad av utskänkningstillstånd. Hon har tidigare lagat mat på Blåhammarens fjällstation och många av skidåkarna kände hon sen tidigare. Jag och hon hade en gemensam bekant Johan Påve Nilsson som varit föreståndare i Saltoluokta när min familj varit på familjefjällveckor där under fyra vintrar är efter ett par säsonger på Blåhammaren nu tillbaks i Salto. Därefter dusch och bastu

Under natten mot torsdag så dånade det i köksfläkten i nödutrymmet där jag var ensam övernattande tillsammans med Totte. I det ogästvänliga vädret tog vi en lugn morgon. Jag siktade initialt på att ta mig till Gåsen om vädret skulle tillåta. De andra skidåkarna gick mot Fältjägaren respektive mot Sylarna men jag ratade Sylarna med tanke på väderleksprognosen för de närmaste dagarna. Vinden var besvärande vid 10:30 tiden när vi gav oss iväg, men nedanför första backen nu i Indalsälvens avrinningsområde så mojnade det litet samtidigt som leden vek av lite mot öster mot Gåsen. Regnbåge kändes exotiskt så här på vintern. Vindskydden ligger strategiskt placerade i Jämtlandsfjällen och vi rastade förstås i det vindskydd Hulke som ligger halvvägs mellan Helags och Gåsen. Här fick jag idén till en bra genväg via Gåsåns dalgång genom att läsa i gästboken med turmeddelanden. På det sättet skulle jag slippa en hel del höjdskillnad och kunna gå rätt på Gåsåns vindskydd och därifrån är det 15 kilometer kvar på en led till Storulvåns fjällstation. Här på min enda avvikelse från ledsystemet, om man inte skall räkna skoterspåret över tjärnarna väster om Kärringsjön i Rogenreservatet, hade jag turen att se och fotografera färskas järvspår. Vid vindskyddet Gåsån var det plötsligt mer än 15 skidåkare på en gång. De flesta kom från Sylarna och var på väg mot Gåsen. Jag rastade och pratade med en liten grupp på tre personer. Vi fotograferade varandra och här såg Totte sin chans och nappade åt sig en av mina färdigbredda fullkornsbrödssockor med Västerbottenost. Tur att det var sista skiddagen så att jag inte skulle lida brist på proviant. Så vidare i det lätt slaskiga föret. Jag mötte start flera grupper av

skidåkare på väg uppför från Storulvån och därför blev det trots det varma vädret rätt bra spår att åka skidor i. Vätskeförrådet var på väg att ta slut och jag blev glad när jag kunde fylla en av literflaskorna med vatten från ett öppet parti av Handölan. Anlände till Storulvån vid 18-tiden, 32,4 km på GPSen 5h 20 min rörelsetid och 1h 49 min stillaståendetid. Detta är sannolikt svårt att klara i en grupp där man normalt tillbringar en del tid med att vänta på varandra.

Det gick inte att boka in sig med hund på Veolias nattåg och SJs motsvarande nattåg hade redan avgått. Jag fick i stället boka in mig via gästdatorn på dagtåg nästa dag via Sundsvall till Stockholm. Träffar Simon Jaktlund som kommer ihåg både mig, Eva och barnen och Totte. Familjen har tillbringat familjefjällveckor på Storulvåns fjällstation vecka 9 2007 och 2008. Blev lite strul med min övernattningsplats och jag fick efter att ha motats fram och tillbaka övernatta på en extrasäng i en liten stuga på andra sidan Storulvån. Trevligt gäng från Norrtäljetrakten att dela rum och te etc med på kvällen. Kerstin var hundrädd och bytte rum. Kerstin berättade om när hon varit stugvärd i Stensdalen på nyåret och 60 personer övernattat där det finns 30 bäddar.

Fredagen börjar med bilskjuts av vaktmästaren Micke ned till Enafors klockan 9. Träffar en SSSK-klubbkamrat vid stationen som just klivit av nattåget från Stockholm för en veckas stugtur med sin familj med rutten Storulvån Vålådalen. Hemma i Bagarmossen vid 20-tiden på kvällen.

Reflexioner:

Det jag en månad senare minns från turen är framför allt kamratskapet och bindningen mellan hund och husse. Vi betyder mer för varandra nu efter att ha kämpat och kamperat ihop under färden. Jag är mer benägen att ge Totte långvarig motion och att lägga tid och uppmärksamhet på honom. Vår relation gör nästan min fru lite avundsjuk. När jag nu tittar igenom bilderna och minns känner jag rytmen av skidåkningen i kroppen. Det blir definitivt fler långskidturerna med Totte. Kanske en majtur i Lappland nästa år med några kamrater med målsättningen att ta oss ned mot våren vid en norsk fjord söder om Narvik.

Thure Björck maj 2009